

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.012.02.2021

Sławomir Łomotowski

Dyrektor

Zespół Szkół Centrum Kształcenia Ustawicznego

im. chor. Jana Szymańskiego w Marianowie

Marianowo 7, 18-421 Piątka Poduchowna

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/047 – Baza dydaktyczna szkół rolniczych w Polsce

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zespół Szkół Centrum Kształcenia Ustawicznego im. chor. Jana Szymańskiego w Marianowie, Marianowo 7, 18-421 Piątница Poduchowna (dalej: <i>Szkoła</i> lub <i>Zespół</i>)
Kierownik jednostki kontrolowanej Zakres przedmiotowy kontroli	Sławomir Łomotowski, dyrektor od 1 sierpnia 2016 r. 1. Zapewnienie przez szkoły odpowiedniej kadry i organizacji procesu kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych 2. Zapewnienie przez szkoły odpowiedniej infrastruktury do kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych, w uwzględnieniu dowodów sporządzanych przed tym okresem, mających istotny wpływ na działalność objętą kontrolą
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	Marcin Bielawski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/67/2021 z 11 maja 2021 r. (akta kontroli str. 1)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm. Ustawa zwana dalej: *ustawą o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą Szkoła posiadała bazę dydaktyczną pozwalającą na praktyczne przygotowanie do zawodów, w których prowadzone było kształcenie.

W Zespole zapewniono odpowiednią do potrzeb kadre. Wszyscy nauczyciele posiadali bowiem uprawnienia do prowadzenia zajęć z przedmiotów zawodowych, określone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli³. Prawidłowo zorganizowano również proces kształcenia i przygotowania do zawodu, ponieważ programy i plany nauczania w zawodach zapewniały wyższą niż minimalna liczbę godzin kształcenia zawodowego, wymaganą rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego⁴, a liczba zrealizowanych godzin kształcenia zawodowego był zgodna z przyjętymi programami i planami nauczania. Stwierdzona nieprawidłowość dotycząca nieopracowania harmonogramu uczestniczenia nauczycieli w szkoleniach branżowych, realizowanych w trzyletnich cyklach, wymaganego rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2019 r. w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe⁵, nie miała istotnego wpływu na organizację procesu kształcenia.

Szkoła posiadała odpowiednią infrastrukturę i wyposażenie do kształcenia i przygotowania w zawodzie technik rolnik. Zapewniono również większość wyposażenia niezbędnego do kształcenia w zawodach mechanik operator pojazdów i maszyn rolniczych oraz technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki, za wyjątkiem ploterów oraz stanowisk rysunkowych. Pozyskane z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014–2020⁶ środki na modernizację i doposażenie bazy dydaktycznej wydatkowane były celowo i gospodarnie. Realizowano również modernizację posiadanych obiektów szkolnych ze środków uzyskanych z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020⁷. Spełnione zostały także wymogi w zakresie bezpieczeństwa, z wyjątkiem ogrodzenia całości terenu szkoły.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Zapewnienie przez szkoły odpowiedniej kadry i organizacji procesu kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych

Opis stanu faktycznego

Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego w Zespole w roku szkolnym 2018/2019 wynosiła 13. W następnym wzrosła do 16, natomiast w roku szkolnym 2020/2021 do 17⁹. Badanie zapewnienia odpowiednio wykształconej kadry nauczycielskiej realizującej nauczanie przedmiotów zawodowych w roku szkolnym 2019/2020 wykazało, że:

- wszyscy nauczyciele (16) realizujący nauczanie przedmiotów zawodowych posiadali uprawnienia do ich prowadzenia, wymagane rozporządzeniem w sprawie kwalifikacji,

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1289. Rozporządzenie dalej zwane: *rozporządzeniem w sprawie kwalifikacji*.

⁴ Dz. U. poz. 991., ze zm. Rozporządzenie dalej zwane: *rozporządzeniem w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach*.

⁵ Dz. U. poz. 1653. Rozporządzenie dalej zwane: *rozporządzeniem w sprawie doskonalenia zawodowego nauczycieli*.

⁶ Dalej: *RPO*.

⁷ Dalej: *POiŚ*.

⁸ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Liczba etatów nauczycieli kształcenia zawodowego w roku szkolnym 2018/2019 wynosiła 12,68, w następnym roku szkolnym wzrosła do 15, a w roku szkolnym 2021/2022 do 15,72. Dane o liczbie nauczycieli przedstawiono zgodnie z bazą SIO wg stanu na 30 września 2018, 2019 i 2020 r.

- zajęcia zawodowe teoretyczne prowadziło ośmiu nauczycieli, którzy stosownie do § 3 ust. 2 pkt 1–2 tego rozporządzenia posiadali kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela teoretycznych przedmiotów zawodowych, a posiadane przez nich wykształcenie było zgodne z wymogami do nauczania prowadzonych przez nich zajęć,
- zajęcia zawodowe praktyczne prowadziło 14 nauczycieli¹⁰, którzy na podstawie § 6 pkt 1 lub 2 rozporządzenia w sprawie kwalifikacji posiadali uprawnienia do zajmowania stanowiska nauczyciela praktycznej nauki zawodu i wykształcenie zgodne z wymogami do nauczania prowadzonych przez nich zajęć praktycznych.

W roku szkolnym 2020/2021 trzech (z 17) nauczycieli uczących w zawodach osiągnęło wiek emerytalny (w tym dwóch przedmiotów praktycznych i jeden teoretycznych), natomiast pięciu osiągnie go w ciągu czterech lat (w tym trzech przedmiotów praktycznych i dwóch zawodów teoretycznych). Dyrektor wyjaśnił, że ustalenie zapotrzebowania na nowe etaty jest trudne, bowiem każdy rok szkolny jest inny. Wskazał, że podczas tworzenia nowego arkusza można założyć wstępne zapotrzebowanie na etaty na przyszły rok szkolny. Jednak jest ono ściśle związane z naborem i dopiero po jego zamknięciu i ustaleniu liczby oddziałów możliwe jest jego dokładne ustalenie. W celu zapobiegania brakom kadrowym nauczyciele przedmiotów zawodowych zatrudniani są z wyprzedzeniem, z uwagi na niewielką liczbę chętnych do pracy. (akta kontroli str. 3-8, 61)

W latach szkolnych 2018/2019–2020/2021 kształceniem lub doskonaleniem zawodowych zostało objętych 12 nauczycieli kształcenia zawodowego (z 18), natomiast sześciu (33,3%) nie uczestniczyło w żadnej formie kształcenia i doskonalenia zawodowego, mimo że zgodnie z art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela¹¹, dyrektor szkoły odpowiedzialny jest za dydaktyczny i wychowawczy poziom szkoły, natomiast stosownie do art. 12 ust. 3 tej ustawy, nauczyciel powinien podnosić swoją wiedzę ogólną i zawodową, korzystając z prawa pierwszeństwa do uczestniczenia we wszystkich formach doskonalenia zawodowego na najwyższym poziomie. Dyrektor wyjaśnił, że nie wszyscy nauczyciele wyrażali chęć uczestnictwa w takich szkoleniach, ponadto połowa tego okresu przypadła na okres pandemii. Z uwagi na konieczność przystosowania się do nowych warunków prowadzenia szkoły, realizacja tego obowiązku i jego wyegzekwowanie było utrudnione, a wręcz niemożliwe.

Nauczyciele objęci kształceniem i doskonaleniem zawodowym w latach szkolnych 2018/2019–2020/2021 ukończyli studia podyplomowe, kurs zawodowy oraz uczestniczyli w 21 szkoleniach, warsztatach lub konferencjach¹². Zrealizowane formy kształcenia oraz doskonalenia były zgodne z zakresem zajęć prowadzonych przez poszczególnych nauczycieli, jednak tylko w dwóch przypadkach uwzględnione zostały w rocznych planach dofinansowania form doskonalenia zawodowego. Dyrektor wyjaśnił, że plan ustalany jest na podstawie informacji otrzymanej od kadry pedagogicznej, jednak nie wszyscy w terminie wymaganym do złożenia planu przedstawiają swoje propozycje. Dlatego też istnieje znacząca rozbieżność pomiędzy planem, a jego wykonaniem. Zaznaczył jednak, że szkolenia w każdym przypadku dotyczą zajęć realizowanych przez nauczycieli i odpowiadają na zgłoszone przez nich potrzeby (najczęściej w formie ustnej). W Zespole nie został opracowany harmonogram uczestniczenia nauczycieli w szkoleniach branżowych realizowanych w trzyletnich cyklach, co zostało szerzej opisane w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W latach 2018–2021 (do 30 czerwca) wydatki Szkoły na doskonalenie i kształcenie zawodowe nauczycieli wynosiły¹³ 23,5 tys. zł, co stanowiło 43,2% planu¹⁴. Na kształcenie zawodowe nauczycieli przedmiotów zawodowych w okresie objętym kontrolą wydatkowano

¹⁰ Sześciu nauczycieli prowadzących zajęcia zawodowe praktyczne prowadziło również zajęcia zawodowe teoretyczne.

¹¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 2215, ze zm.

¹² Nauczyciele przedmiotów zawodowych uczestniczyli w 13 szkoleniach, w siedmiu warsztatach oraz jednej konferencji.

¹³ Sklasyfikowane w rozdziałach 80146 oraz 85446 klasyfikacji budżetowej.

¹⁴ Wydatki na doskonalenie zawodowe w latach 2018–2021 wynosiły odpowiednio 10,1 tys. zł (99,9% planu), 10,4 tys. zł (87,8% planu), 2,9 tys. zł (68,7% planu) oraz 0 zł w 2021 roku.

6,4 tys. zł, z czego 4,6 tys. zł w 2018 roku, 1,1 tys. zł w 2019 roku oraz 0,7 tys. zł w 2020 roku. Dyrektor wyjaśnił, że na brak realizacji całości zaplanowanych wydatków wpłynęła epidemia COVID-19, ponieważ w okresie tym realizacja planu szkoleniowego w szczególności dotyczącego szkolenia nauczycieli kształcących w zawodzie była utrudniona. Większość takich szkoleń, nie mogła się odbyć zdalnie i została odwołana przez prowadzących. (akta kontroli str. 6-21)

W latach szkolnych 2018/2019–2020/2021 przyjęto do stosowania dla klas pierwszych pięć programów nauczania. W roku szkolnym 2019/2020 cztery programy w technikum, odpowiednio po dwa dla zawodów technik rolnik oraz technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki (oddzielnie dla cztero i pięcioletnich cykli nauczania) oraz jeden program nauczania w roku szkolnym 2020/2021 w szkole branżowej I stopnia dla zawodu mechanik operator pojazdów i maszyn rolniczych. Analiza procedury przyjęcia do stosowania tych programów wykazała, że – zgodnie z art. 22a ust. 3 i 6 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁵ – zostały one przedstawione przez nauczycieli prowadzących naukę zawodu oraz dopuszczone do stosowania przez Dyrektora po zasięgnięciu opinii Rady Pedagogicznej. (akta kontroli str. 22-35)

Analiza programów kształcenia w zawodach technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki oraz technik rolnik¹⁶, planów nauczania w tych zawodach w roku szkolnym 2019/2020 oraz ich realizacji w tym okresie na przykładzie dwóch oddziałów klas pierwszych wykazała, że:

- w programach kształcenia i planach nauczania uwzględnione zostały wszystkie przedmioty określone w załączniku nr 24 do rozporządzenia w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach,
- liczba godzin kształcenia zawodowego w zawodzie technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki oraz technik rolnictwa określona w programach kształcenia i planach nauczania wynosiła po 1.680 i była wyższa odpowiednio o 390 i 480 godzin od minimalnej liczby godzin określonej w załączniku nr 24 do rozporządzenia w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach,
- zgodnie z przepisem nr 5 do załącznika nr 5 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół¹⁷, wymiar godzin przeznaczonych na zajęcia organizowane w formie zajęć praktycznych nie był niższy niż 50 % godzin przewidzianych na kształcenie zawodowe; w zawodzie technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki wynosił 840 godzin (50%), natomiast w zawodzie technik rolnik – 855 godzin (50,9%),
- wykazany w dziennikach lekcyjnych wymiar zrealizowanych zajęć dydaktycznych dla poszczególnych przedmiotów był zgodny ze szkolnym programami i planami nauczania,
- wymiar zajęć dydaktycznych był w przypadku 22 (z 23) przedmiotów zawodowych równy bądź wyższy (o łącznie 885 godzin) niż minimalny określony w załączniku nr 24 do rozporządzenia w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach¹⁸, natomiast w przypadku jednego (z 23) niższy niż minimalny określony w rozporządzeniu

¹⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 1327, ze zm.

¹⁶ Technikum pięcioletnie na podbudowie szkoły podstawowej.

¹⁷ Dz. U. poz. 639, ze zm. Rozporządzenie zwane dalej: *rozporządzeniem w sprawie ramowych planów nauczania*.

¹⁸ W zawodzie technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki wymiar zajęć dydaktycznych z przedmiotów zawodowych był wyższy niż minimalny w przedmiotach zawodowych: [1] *Podstawy rolnictwa w technice rolniczej* o 210 godzin, [2] *Obsługiwanie urządzeń i systemów agrotechnicznych* o 45 godzin, [3] *Użytkowanie pojazdów stosowanych w rolnictwie* o 60 godzin, [4] *Użytkowanie maszyn, urządzeń i narzędzi stosowanych w rolnictwie* o 60 godzin oraz [5] *Podstawy elektroniki w rolnictwie* o 30 godzin. W zawodzie technik rolnik wymiar zajęć dydaktycznych z przedmiotów zawodowych był wyższy niż minimalny w przedmiotach zawodowych: [1] *Prowadzenie produkcji roślinnej* o 30 godzin, [2] *Prowadzenie produkcji zwierzęcej* o 128 godzin, [3] *Organizacja produkcji roślinnej* o 105 godzin, [4] *Organizacja produkcji zwierzęcej* o 105 godzin oraz [5] *Organizowanie zbytu zwierząt gospodarskich i produktów rolnych* o 15 godzin, [6] *Język angielski zawodowy* o 30 godzin, [7] *Dobieranie metod i środków ochrony roślin zgodnie z zasadami integrowanej ochrony roślin* o 30 godzin, [8] *Obsługa środków technicznych stosowanych w rolnictwie* o 37 godzin.

o 15 godzin¹⁹. Dyrektor wyjaśnił, że wystąpił błąd podczas opracowywania programu, jednak problem ten dotyczy programu realizowanego od roku szkolnego 2019/2020 w klasach pierwszych, zatem możliwa będzie jego korekta i realizacja minimum programowego. (akta kontroli str. 6-8, 36-46)

Z analizy liczby uczniów wszystkich 13 oddziałów w roku szkolnym 2019/2020 wynika, że:

- w żadnym z oddziałów nie przekraczała ona 30 (wynosiła od 14 do 24²⁰), zatem nie zachodziła okoliczność z § 7 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania, zgodnie z którym podział na grupy jest obowiązkowy na zajęciach edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego, dla których z treści programu nauczania zawodu wynika konieczność prowadzenia ćwiczeń, w tym laboratoryjnych,
- stosownie do § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu²¹, nauka zawodu na zajęciach praktycznych odbywała się w grupach, w których liczba uczniów była mniejsza niż w oddziałach i wynosiła od pięciu do 12 uczniów²². (akta kontroli str. 47)

Praktyczna nauka zawodu w Zespole odbywała się w warsztatach i pracowniach szkolnych. W związku z tym nie zachodziła potrzeba zawierania umów na realizację kształcenia praktycznego u pracodawców bądź w indywidualnych gospodarstwach rolnych. (akta kontroli str. 6-8)

W roku szkolnym 2019/2020, stosownie do obowiązującego od 11 marca do 31 sierpnia 2020 r. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 marca 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19²³, wszystkie zajęcia w Szkole w dniach 12–13 marca 2020 roku zostały wstrzymane, natomiast od 16 marca 2020 do 26 czerwca 2020 roku proces kształcenia zawodowego odbywał się w trybie zdalnym. W roku szkolnym 2020/2021 w zależności od sytuacji epidemicznej, stosownie do obowiązujących wówczas rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej w tej samej sprawie: z dnia 12 sierpnia 2020 r.²⁴ oraz z dnia 26 marca 2021 r.²⁵ i decyzji o kierowaniu oddziałów na kwarantannę, wydawanych przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych, zajęcia zawodowe teoretyczne i praktyczne odbywały się w trybie stacjonarnym²⁶, hybrydowym²⁷ lub zdalnym²⁸. Zajęcia z nauki jazdy (samochodem, traktorem, kombajnem) prowadzone były z zachowaniem zasad reżimu sanitarnego.

Od roku szkolnego 2020/2021 w Szkole wprowadzone zostały procedury funkcjonowania szkoły, warsztatów i internatu, którymi określono zasady bezpieczeństwa, w tym zasady prowadzenia zajęć praktycznych oraz nauki jazdy. Ponadto w związku ze wzrostem zachorowań na COVID-19 wprowadzone zostały zasady organizacji pracy obowiązujące od 29 marca do 9 kwietnia 2021 r.

¹⁹ W zawodzie technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki wymiar zajęć dydaktycznych z przedmiotów zawodowych był o 15 godzin niższy niż minimalny w przedmiocie: *Stosowanie urządzeń i systemów agrotechnicznych*.

²⁰ W roku szkolnym 2019/2020 w Szkole funkcjonowało po jednym oddziale 14, 16, 18, 22, 24-osobowym, dwa 21-osobowe oraz po trzy 17 i 23-osobowe.

²¹ Dz. U. poz. 391.

²² Funkcjonowały trzy grupy pięcioosobowe, po cztery sześćoosobowe i dziewięcioosobowe, po dziewięć siedmioosobowych i ośmioosobowych oraz po dwie 11 i 12-osobowe.

²³ Dz. U. poz. 410, ze zm.

²⁴ Dz. U. poz. 1389, ze zm.

²⁵ Dz. U. poz. 561, ze zm.

²⁶ Zajęcia zawodowe praktyczne i teoretyczne prowadzone były w trybie stacjonarnym od 1 września 2020 r. oraz od 31 maja do 25 czerwca 2021 r. Zajęcia zawodowe praktyczne w trybie stacjonarnym prowadzone były: od 30 listopada 2020 r. do 18 kwietnia 2021 r. oraz do 26 kwietnia do 28 maja 2021 r.

²⁷ Zajęcia zawodowe praktyczne i teoretyczne prowadzone były w trybie hybrydowym od 5 do 23 października 2020 r., zajęcia zawodowe praktyczne prowadzone były w tym trybie od 19 do 25 kwietnia 2021 r., zajęcia zawodowe teoretyczne od 17 do 28 maja 2021 r.

²⁸ Zajęcia zawodowe praktyczne i teoretyczne prowadzone były w trybie zdalnym od 26 października 2020 r., natomiast zajęcia zawodowe teoretyczne prowadzone były w tym trybie od 30 listopada 2020 r. do 16 maja 2021 r.

Stwierdzone
nieprawidłowości

Dyrektor wyjaśnił, że zajęcia zdalne prowadzone były za pomocą ogólnie dostępnych platform: Teams, Discor i dziennika elektronicznego. Szkoła nie udostępniała uczniom urządzeń oraz oprogramowania do realizacji zajęć w tym trybie, bowiem nie wpływały wnioski o jego udostępnienie. Komputer przenośny oraz urządzenie multimedialne zostały udostępnione nauczycielom, którzy zgłosili takie potrzeby. (akta kontroli str. 6-8, 48-60)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość, polegającą na zaniechaniu opracowania przez Dyrektora od 1 września 2019 r. do 30 czerwca 2021 r. harmonogramu uczestniczenia nauczycieli w szkoleniach branżowych, realizowanych w trzyletnich cyklach, mimo obowiązku wynikającego z § 8 rozporządzenia w sprawie doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Dyrektor wyjaśnił, że z uwagi na obciążenie pracą, spowodowane m. in. funkcjonowaniem placówki w okresie pandemii, harmonogram uczestnictwa w szkoleniach branżowych nie był opracowywany. Wskazał również, że nauczyciele zawodów kierowani byli na szkolenia branżowe na wniosek składany na Radzie Pedagogicznej poprzedzającej rozpoczęcie roku szkolnego.

Zdaniem NIK, obciążenie pracą w okresie pandemii nie uprawniało do odstąpienia od realizacji wymaganych przepisami obowiązków, tym bardziej, że obowiązek opracowania harmonogramu powstał 1 września 2019 r., tj. przed wprowadzeniem czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek oświaty w związku pandemią COVID-19.

(akta kontroli str. 6-8)

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia zapewnienie przez Szkołę odpowiedniej do potrzeb kadry oraz prawidłową organizację procesu kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych. Wszyscy zatrudnieni nauczyciele posiadali wymagane wykształcenie oraz uprawnienia do prowadzenia zajęć z przedmiotów zawodowych, określone rozporządzeniem w sprawie kwalifikacji. Programy i plany nauczania w zawodach zapewniały liczbę godzin kształcenia zawodowego wyższą niż minimalna, określona w rozporządzeniu w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach. Również liczba faktycznie zrealizowanych godzin kształcenia zawodowego był zgodna z przyjętymi programami i planami nauczania. W Szkole spełniono także wymogi dotyczące liczby uczniów w oddziałach i podziału na grupy na zajęciach praktycznych. Nieprawidłowości w zakresie braku harmonogramu uczestniczenia nauczycieli w szkoleniach branżowych, realizowanych w trzyletnich cyklach, nie miała wpływu na ocenę kontrolowanej działalności.

OBSZAR

2. Zapewnienie przez szkoły odpowiedniej infrastruktury do kształcenia i przygotowania w zawodach rolniczych

Opis stanu
faktycznego

Kształcenie i przygotowanie w zawodach rolniczych odbywało się w budynku Szkoły, w warsztatach oraz na należących do szkoły gruntach rolnych i placu manewrowym do nauki jazdy. W trakcie kontroli w budynku Szkoły oraz warsztatów prowadzone były prace budowlane, które uniemożliwiały przeprowadzenie oględzin budynku warsztatów. Z oględzin budynku²⁹ oraz terenu Szkoły wynika, że zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach³⁰:

- na każdej z trzech kondygnacji budynku Szkoły zapewniono łatwy dostęp do planu ewakuacji szkoły, a drogi ewakuacyjne oznaczono w sposób wyraźny i trwały (§ 5 rozporządzenia),
- w każdej sali przeznaczonej do nauki zawodu wywieszono regulamin określający zasady BHP (§ 26 rozporządzenia); z uwagi na prowadzone prace budowlane zarówno urządzenia techniczne służące jako pomoce dydaktyczne, jak i ich instrukcje zostały spakowane i zabezpieczone,
- na każdej kondygnacji znajdowały się pomieszczenia sanitarne dostosowane do liczby i potrzeb uczniów,

²⁹ W budynku szkoły dokonano oględzin: korytarzy, klatek schodowych, pracowni (sal) przeznaczonych do nauki zawodu o nr 26, 27, 32, 39, 40, 45, sanitariatów oraz pokoju nauczycielskiego.

³⁰ Dz. U. z 2020 r. poz. 1804. Rozporządzenie zwane dalej: *rozporządzeniem w sprawie BHP*.

- we wszystkich pomieszczeniach sanitarnohigienicznych dostępna była bieżąca ciepła i zimna woda oraz środki higieniczne (§ 8),
- na terenie Szkoły zapewniono oświetlenie oraz równą nawierzchnię przejść i chodników oraz właściwie i trwale zabezpieczono otwory kanalizacyjne, studzienki i inne zagłębienia (§ 7 ust. 2 i 3 rozporządzenia).

Nie zostały spełnione natomiast wymogi w zakresie ogrodzenia terenu Szkoły, co zostało opisane szerzej, w dalszej części wystąpienia w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 62-65)

W okresie objętym kontrolą Dyrektor – zgodnie z § 3 rozporządzenia w sprawie BHP – kontrolował zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły lub placówki, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki³¹, z których wynikało, że Szkoła była przygotowana do prowadzenia zajęć. W latach 2018–2021 (do 15 lipca) jedną kontrolę oceny stanu sanitarno-technicznego Szkoły przeprowadził Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łomży, który stwierdził, że stan sanitarno-techniczny obiektów nie budzi zastrzeżeń. Przeprowadzone w latach 2018–2020 przeglądy stanu technicznego budynku wskazywały na zaledwie zadowalający stan elewacji budynku oraz zły stan stolarki okiennej i posadzki drewnianej warsztatów szkolnych. Podobne wnioski wynikały ze Strategii Rozwoju Szkoły na lata 2018–2023, w której wskazano zły stan budynków warsztatów szkolnych. W ramach działań zaradczych realizowany jest projekt *Głęboka termomodernizacja budynków szkolnych w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Marianowie* o wartości 35.091,9 tys. zł, na realizację którego uzyskano środki z POIiŚ. Projekt przewiduje przebudowę, rozbudowę i termomodernizację istniejących budynków do 31 grudnia 2022 r.

(akta kontroli str. 62-114, 157-172)

Zgodnie z wymogami określonymi w załączniku nr 24 do rozporządzenia w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach, Szkoła posiadała wyposażenie niezbędne do kształcenia w zawodzie technik rolnik. Za wyjątkiem ploterów i stanowisk rysunkowych posiadała również niezbędne wyposażenie do kształcenia w zawodach mechanik operator maszyn rolniczych oraz technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki. Kwestia braku niezbędnego wyposażenia do kształcenia w zawodach została opisana szerzej w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Szkoła posiadała samochody osobowe, ciągniki oraz kombajny do nauki jazdy, a także odpowiednio wyposażone i oświetlone prace manewrowe. Ponadto na należących do Szkoły gruntach rolnych realizowano zajęcia z wykorzystaniem urządzeń i maszyn rolniczych. Dostęp do gospodarstw rolnych, wyposażonych w budynki inwentarskie z żywymi zwierzętami, zbiornik na gnojówkę i gnojownicę, magazyny przechowywania produktów rolniczych, pasz, nawozów, pola, łąki, pastwiska i działki agrobiologiczne, zapewniony był w ramach praktyk zawodowych realizowanych w indywidualnych gospodarstwach rolnych.

(akta kontroli str. 62-65, 115-129, 157-158)

W Strategii Rozwoju Szkoły na lata 2018–2023 wskazano, że Szkoła wyposażona jest w przestarzałe wyposażenie dydaktyczne. Celem strategicznych wynikającym z tej Strategii było doposażenie bazy i klasopracowni w nowoczesne narzędzia i pomoce dydaktyczne. W Zespole nie została wprowadzona sformalizowana droga identyfikacji potrzeb niezbędnych do realizacji podstawy programowej, potrzeby takie były zgłaszane przez poszczególnych nauczycieli przedmiotów i po ich analizie w zakresie możliwości sfinansowania wdrażane do realizacji. Źródłami finansowania były środki budżetowe i pozyskiwane z RPO w ramach projektów 8.2.1 Modernizacja infrastruktury kształcenia zawodowego w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Marianowie oraz 3.3.1 Wykwalifikowany specjalista z Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Marianowie.

W okresie objętym kontrolą na wzbogacenie i modernizację bazy dydaktycznej przeznaczono 4.778,6 tys. zł, z czego 75,2% (3.790,3 tys. zł) stanowiły środki UE, natomiast

³¹ Kontrole zostały przeprowadzone 25 i 28 sierpnia 2017 r., 31 sierpnia 2018 r., 27 sierpnia 2019 r. roku oraz 28 sierpnia 2020 roku.

20,8% (998,3 tys. zł) środki budżetowe. Największe wydatki poniesiono w 2019 roku – 4.056 tys. zł, następnie w 2020 roku – 561,9 tys. zł, w 2018 roku – 168,2 tys. zł, a najmniejsze w 2021 roku – 2,5 tys. zł. W ramach modernizacji szkolnej bazy dydaktycznej zakupiono m. in. samochód osobowy do nauki jazdy, koparko-ladowarkę, sprzęt rolniczy³², wyposażenie warsztatów³³ oraz pracowni zawodowych³⁴, co było zgodne z potrzebami określonymi w Strategii Rozwoju Szkoły na lata 2018–2023.

(akta kontroli str. 130-136, 157-172)

Szkoła realizowała wydatki na modernizację i doposażenie bazy dydaktycznej gospodarnie i celowo. Analiza wydatków w wysokości 2.078,7 tys. zł (43,5% wydatków na modernizację i doposażenia, poniesionych w okresie objętym kontrolą) zrealizowanych w 2019 roku na zakup losowo wybranych 10 maszyn rolniczych³⁵ wykazała, że:

- poniesiono je zgodnie z art. 44 ust. 1 pkt 3, ust. 3 i 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych³⁶,
- środki wydatkowano na cele i do wysokości ustalonych w planie finansowym oraz zgodnie z celami wskazanymi w Strategii Rozwoju Szkoły na lata 2018–2022,
- dostawców wyłoniono w drodze postępowań prowadzonych na podstawie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych³⁷,
- środki finansowe wydatkowano w wysokościach wynikających z zawartych umów,
- 1.906,6 tys. zł wydatków (z 2.078,7 tys. zł) zostało poniesionych z nieznacznym uchybieniem terminu płatności, wynoszącym od trzech do sześciu dni, jednak Szkoła nie poniosła z tego tytułu dodatkowych kosztów i – jak wyjaśnił Dyrektor – kontrahenci o każdym przypadku uchybienia terminu byli uprzednio informowani,
- faktury za dostawy poddano kontroli merytorycznej i formalno-rachunkowej.

(akta kontroli str. 137-172)

Zakupione przez Szkołę w latach 2018–2021 urządzenia i maszyny rolnicze były eksploatowane i utrzymywane zgodnie z zaleceniami producenta (dokonywano wymaganych przeglądów technicznych i gwarancyjnych), wykorzystywane na zajęciach praktycznych, do nauki pracy maszynami oraz przeprowadzania egzaminów zawodowych³⁸. Dyrektor wyjaśnił, że od marca 2020 roku pandemia w znacznym zakresie ograniczyła wykorzystanie bazy dydaktycznej w związku z koniecznością realizacji części zajęć w formie zdalnej, nie miała ona jednak wpływu na realizację nauki jazdy samochodem, ciągnikiem i kombajnem, które odbywały się z zachowaniem zasad reżimu sanitarnego. (akta kontroli str. 138-172)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Wbrew wymogom § 7 ust. 1 rozporządzenia w sprawie BHP Dyrektor nie zapewnił ogrodzenia całości terenu Szkoły, bowiem grunty, na których znajdował się budynek Szkoły, sala gimnastyczna, internat, hala maszyn oraz warsztaty, był ogrodzony jedynie z trzech (z czterech) stron.

³² W latach 2018–2021 zakupiono następujący sprzęt rolniczy: kombajn zbożowy, trzy ciągniki rolnicze do nauki jazdy, sieczkarnię, rozrzutnik obornika, kultywator polowy, siewnik, bronę talerzową bronę zębową oraz kosiarkę czołową.

³³ Na wyposażenie warsztatów w latach 2018–2021 zakupiono: giętarkę do rur i profili, stół spawalniczy, frezarkę, pilarkę formatową, wyrówniarko-grubiarę, pilarkę taśmową, okleinarkę, wiertarkę, szlifierkę taśmową, urządzenie odciągowe, urządzenie posuwowe, sprzęt do hydrauliki siłowej, tokarko-kopiarę, wiertarkę, wyważarkę, montażownicę, tester diagnostyczny, stół spawalniczy półautomatyczny, system telemetryczno-logistyczny, myjkę kabinową-cięśniową, półautmat spawalniczy, młot kowalski, prasę krawędziową, wiertarkę słupową, stację do obsługi klimatyzacji, urządzenie do geometrii kół, stół probierczy do testowania alternatorów i rozruchu.

³⁴ Pracownie wyposażono w okresie objętym kontrolą w: monitory interaktywne, laptopy, tablety, wagi oraz drukarki.

³⁵ Zbadano wydatki na zakup kombajnu zbożowego, trzech ciągników rolniczych, sieczkarni, rozrzutnika obornika, brony zębowej, kultywatora polowego, siewnika oraz brony talerzowej.

³⁶ Dz. U. z 2009 r. poz. 305.

³⁷ Dz. U. z 2019 r. poz. 1129, ze zm.

³⁸ Zbadano wykorzystanie kombajnu zbożowego, trzech ciągników rolniczych, sieczkarni, rozrzutnika obornika, brony zębowej, kultywatora polowego, siewnika oraz brony talerzowej.

Dyrektor wyjaśnił, że Szkoła z jednej strony nie została ogrodzona, ponieważ część ta służy jako zjazd na grunty rolne, na których wykonywana jest praca maszynami rolniczymi. Ponadto w trakcie licznych kontroli właściwych służb problem ten nie był zgłaszany. Natomiast ogrodzenie całości gruntów rolnych, czyli około 6 ha wydaje się nieuzasadnione zarówno ze względów bezpieczeństwa, jak i ekonomicznych.

Zdaniem NIK, ze względów bezpieczeństwa uczniów konieczne jest jednak ogrodzenie posesji szkoły, na której zlokalizowane są: budynek Szkoły, sala gimnastyczna, internat, hala maszyn oraz warsztaty, ze wszystkich czterech stron.

(akta kontroli str. 6-8, 62-65)

2. W Szkole nie zapewniono w pełni wyposażenia do kształcenia w zawodach mechanik operator pojazdów i maszyn rolniczych oraz technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki, wymaganego załącznikiem nr 24 do rozporządzenia w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach. Pracownie szkolne nie były bowiem wyposażone w plotery oraz stanowiska rysunkowe.

Dyrektor wyjaśnił, że nauczyciele zawodu nie zgłaszali potrzeb w zakresie tych pomocy dydaktycznych, ponieważ plotery nie były potrzebne w nauce zawodu, a stanowiska rysunkowe zastępowane są programami do wymiarowania.

W opinii NIK, pracownie szkolne powinny być wyposażone we wszystkie pomoce dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia w zawodach, wymienione w załączniku nr 24 do powołanego rozporządzenia.

(akta kontroli str. 6-8, 128)

OCENA CZĄSTKOWA

Szkoła posiadała odpowiednią infrastrukturę i wyposażenie do kształcenia i przygotowania w zawodzie technik rolnik. Zapewniono również większość wyposażenia niezbędnego do kształcenia w zawodach mechanik operator pojazdów i maszyn rolniczych oraz technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki, za wyjątkiem ploterów oraz stanowisk rysunkowych. Pozyskane z RPO środki na modernizację i doposażenie bazy dydaktycznej wydatkowane były celowo i gospodarnie. Realizowano również modernizację posiadanych obiektów szkolnych ze środków uzyskanych z POIiŚ. Spełnione zostały także wymogi w zakresie bezpieczeństwa, z wyjątkiem ogrodzenia całości terenu Szkoły.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Opracowanie harmonogramu uczestniczenia nauczycieli w szkoleniach branżowych realizowanych w trzyletnich cyklach.
2. Ogrodzenie terenu Szkoły, na którym znajduje się budynek Szkoły, sala gimnastyczna, internat, hala maszyn i warsztaty.
3. Wyposażenie pracowni szkolnych w plotery i stanowiska rysunkowe niezbędne do realizacji kształcenia w zawodach mechanik operator pojazdów i maszyn rolniczych oraz technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK wykonania
wniosków

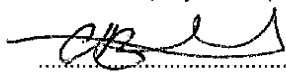
Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

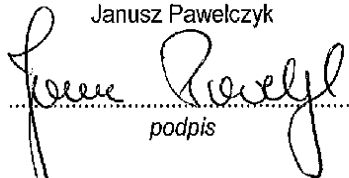
Białystok, 26 sierpnia 2021 r.

Kontroler:

Marcin Bielawski
specjalista k.p.

.....
podpis

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
Janusz Pawelczyk

.....
podpis